

Linnansaaren kansallispuiston hoito- ja käyttösuunnitelman luonnos, yhteenveto

Suunnittelualueen nimi, sijainti ja pinta-ala

Linnansaaren kansallispuisto, Rantasalmi, Savonlinna, Varkaus. Pinta-ala 26 972,77 ha.

I Suunnittelualueen yleiskuvaus

Hoito- ja käyttösuunnitelma on kohdealueen maankäytön pitkän aikavälin strateginen suunnitelma ja linjaus. Sen avulla toteutetaan laeissa säädettyjen perustamistavoitteiden lisäksi alueiden hoidolle ja käytölle asetettuja tavoitteita. Suunnitelman avulla sovitetaan yhteen luonnonsuojelun, virkistyskäytön ja alueen muun käytön tavoitteet. Suunnitelmakausi on noin 15 vuotta.

Hoidon ja käytön suunnittelu keskittyy valtion hallinnassa oleville alueille. Yksityisomistuksessa olevien maiden ja vesialueiden osalta suunnitelma on suositusluontoinen, vaikka alueet kuuluvat Natura-rajaukseen.

Suunnittelualueen valtion maat ovat Metsähallituksen Luontopalvelujen hallinnassa. Yksityisiä maita, vesiä ja luonnonsuojelualueita hallinnoivat niiden maanomistajat.

Suunnittelun kohteena on Linnansaaren kansallispuiston, Linnansaaren Natura 2000 -alueen ja niihin kiinteästi liittyvien valtion omistamien luonnonsuojeluun varattujen alueiden muodostama kokonaisuus, jonka yhteispinta-ala on noin 26 970 ha. Alue sijaitsee Rantasalmen kunnassa sekä Savonlinnan ja Varkauden kaupungeissa. Linnansaaren kansallispuisto (n. 9 700 ha) ja Natura 2000 -alue (FI0500002, SAC, n. 26 525 ha) ovat osin limittäiset. Mukana suunnitelmassa on pieni osa Hevonniemen Natura-alueesta (FI0500171, SAC), koska kansallispuisto ulottuu sen puolelle (n. 10 ha). Linnansaaren Natura-rajauksen sisäpuolella on myös valtion omistamaa luonnonsuojeluun varattua aluetta (Tuores-Haapio ja Ukonsaari, yht. n. 11 ha) ja yksityisiä luonnonsuojelualueita (yht. n. 27 ha) sekä yksityisiä vesialueita, joita tarkastellaan suunnitelmassa siltä osin kuin ne kytkeytyvät kohdealueen hoitoon ja käyttöön. Natura-rajaukseen ja kansallispuistoon rajautuva Tuores-Haapion suojelutarkoituksiin hankittu alue on valtion omistuksessa (n. 20 ha).

Linnansaaren kansallispuisto on perustettu vuonna 1956 annetulla lailla (634/1956), ja sitä laajennettiin vuonna 1982 (laki 674/1981). Perustamislain soveltamisesta ja sitä tarkentavista rauhoitusmääräyksistä on säädetty asetuksella (932/1981). Laajennusta koskevassa laissa määrättiin raja, jonka sisäpuolella olevat maa-alueet tulevat kuulumaan kansallispuistoon sitä mukaa kuin ne ostetaan valtiolle.

Kansallispuiston tärkeimpiä luonnonsuojelullisia arvoja ovat luontotyypeistä vanhat runsaslahopuustoiset sekametsät sekä kalliometsät, lehdot, niityt ja kaskimetsät. Alue on Pihlajaveden jälkeen merkittävin saimaannorpan lisääntymisalue. Yksi Linnansaaren erityispiirteistä on

erityisen tiheä sääksen pesimäkanta; myös alueen vesi- ja lokkilinnusto on monipuolista. Linnansaaren muita erityisarvoja ovat kulttuuriperintö, järviluonto ja saaristomaisemat sekä monipuoliset vesiretkelymahdollisuudet. Linnansaaren kansallispuiston tärkein käyntikohde on puiston pääsaari, jossa sijaitsevat mm. Sammakkoniemen leirintäalue, Linnansaaren torppa ja alueen tunnettu näköalapaikka Linnavuori. Linnansaaren torppa ympäristöineen on valtakunnallisesti arvokas perinnemaisema, jossa säilytetään ihmisen kaskiviljelykaudella aikaansaa-
maa maisemaa ja suojellaan siitä riippuvaisia lajeja. Alue onkin poikkeuksellisen hyvin säilynyt esimerkki 1900-luvun alun aikaisesta saaristoasutus- ja kaskiviljelykausien kulttuuriperinnöstä, maisemasta ja rakennuksista.

Linnansaaren Natura 2000 -alue sijaitsee Etelä- ja Pohjois-Savon maakunnissa Savonlinnan, Rantasalmen ja Varkauden alueilla ja kuuluu Vuoksen vesistöalueeseen. Alue sijoittuu Haukivedelle ja on yksi tärkeimmistä saimaannorpan lisääntymisalueista. Keskeisessä asemassa on Linnansaaren kansallispuisto. Linnansaari on kytköksissä Joutenveden–Pyyveden ja etelässä Hevonniemen Natura-alueisiin. Natura-alue on nimetty erityisalueeksi EU:n vesipuitedirektiivin mukaiseen suojelualuekisteriin erittäin uhanalaisen saimaannorpan levinneisyys- ja lisääntymisalueena (13). Alueella on merkitystä myös Saimaan järvilohen ja järvitaimenen syönösalueina ja vaellusreittinä. BirdLife Suomi on listannut FINIBA-hankkeessa Haukivesi–Joutenvesi-alueen kansallisesti tärkeäksi lintualueeksi. Alueella on myös IBA-status (18).

Luontomatkailulla sekä suojelualueilla että myös niiden lähiseuduilla on paikallisesti suuri taloudellinen merkitys Savonlinnan alueella (19). Linnansaaren kansallispuistolla on merkitystä koko seudun imagolle. Savonlinnan seutu on Suomen tiheimpiä vapaa-ajan asutuksen alueita. Natura-alueen ulkopuolella, Oravissa ja Porosalmella on matkailun yritystoimintaa. Oravin Puistoniemeen on vahvistettu asemakaava ja alueelle on osoitettu matkailupalvelujen alue.

Ympäristöministeriö ja Metsähallitus valmistelevat Saimaannorppasaaristojen hakemusprosessia UNESCO:n maailmanperintöluetteloon. Kohde lisättiin Suomen aieluetteloon v. 2021, hakemuksen valmisteltu yhdessä sidosryhmien kanssa alkoi v. 2021 ja ensimmäinen esitarkastus tapahtui v. 2022 aikana. Aluerajaukseen esitetään saimaannorpan levinneisyysalueen Natura-alueita, joihin myös Linnansaari kuuluu.

Suunniteltu Savonlinnan kansallinen kaupunkipuisto ulottuu Linnansaaren Natura-alueen eteläosiin. Hakemus on parhaillaan uudelleen käsittelyssä ympäristöministeriössä hallinto-oikeuden kumottua 30.9.2021 tehdyn perustamispäätöksen. Kaupunkipuiston rooli kansallisten kaupunkipuistojen verkostossa nähdään linna- ja norppasaaristokaupunkina.

Linnansaaren torpan perinnemaisema kuuluu valtakunnallisesti arvokkaaseen Linnansaaren kulttuurimaisema-alueeseen. Alueen arkeologiset kohteet liittyvät pääasiassa historiallisen ajan asumiseen ja maanviljelyyn ja ovat kiinteässä yhteydessä perinnebiotooppeihin. Linnansaaren torppa on sekä arkeologinen että rakennusperintökohde. Uudessa inventoinnissa löytyi historiallisen ajan asuinpaikka Ruissaaressa ja asuinpaikat Suuri- ja Pieni-Horkassa ja Kukoluodolla (20).

Suunnittelualue on tärkeä virkistyskohde niin paikallisille, vapaa-ajan asukkaille kuin matkailijoillekin. Alueella retkeillään, marjastetaan, sienestetään, veneillään, melotaan ja talvisin retki-
luistellaan ja hiihdetään. Myös kalastus on tärkeässä roolissa ja alueiden käyttö osana hirven-
metsästystä paikallisille metsästyseuroille. Linnansaaren tuottamat ekosysteemipalvelut ovat

merkittäviä ja alueella liikkumisen ja oleilun tuottama hyvinvointi sekä asukkaille että matkailijoille on arvokasta.

Alueen valtionmaat on perustettu Linnansaaren kansallispuistoksi vuonna 1956 (634/1956). Kansallispuistoa laajennettiin vuonna 1982 (laki 674/1981, asetus 932/1981). Laajennusta koskevassa laissa määrättiin raja, jonka sisäpuolella olevat maa-alueet tulevat kuulumaan kansallispuistoon sitä mukaa kuin ne ostetaan valtiolle (liittämistä odottaa 11 ha, Tuores-Haapio ja Ukonsaari). Tällä hetkellä tavoiterajaus on lähes kokonaan saavutettu, minkä lisäksi puistoon kuuluu noin 5 000 ha vesialueita. Muu osa Linnansaaren Natura-alueesta on yksityisten maanomistajien ja vesialueiden osalta osakaskuntien hallinnassa. Yksityisiä luonnonsuojelualueita on yhteensä 4 kpl ja luontotyyppin rajauspäätöksiä 1 kpl. Kansallispuistoon rajautuvassa Tuores-Haapiossa on n. 20 ha luonnonsuojelutarkoituksiin hankittua aluetta, jota ei ole vielä perustettu luonnonsuojelualueeksi. Kansallispuiston alueella ei ole yleiskaavaa. Puistoniemen ranta-asemakaava hyväksyttiin 20.3.2020.

Lähes kaikki Natura-rajauksen sisäpuolella olevat maa-alueet kuuluvat kansallispuistoon, mukaan lukien Ison Virkasaaren vanhojen metsien suojeluohjelman täydennyskohde. Loppuosa maa-alueista on laadituissa osayleiskaavoissa pääasiassa SL-alueita. Valtion omistamat vesialueet kuuluvat kansallispuistoon, ja myös maa-alueet lähes kokonaan.

Vesialueilla on voimassa kalastusta rajoittavia osakaskuntien ja ELY-keskusten välisiä sopimuksia sekä valtioneuvoston asetus eräistä kalastusrajoituksista Saimaalla (VA 259/2016). Valtion vesialueet kuuluvat Haukiveden pyydyslupa-alueeseen, jolla verkkokalastus on vapaa-ajan kalastajien osalta kielletty ympäri vuoden. Kaupallinen kalastus alueella on muikun ja suomukalojen pyyntiä. Valtion vesialueille on myönnetty kaupallisen kalastuksen lupia lupa-kaudelle 2020–2024. Verkkolupia (142 kpl) on myönnetty kolmelle kalastajalle ja luvat ovat voimassa vuosittain 1.7.–30.11. Lisäksi on myönnetty nuotta- (2 kpl), rysä- ns. norppaturvallisille rysille (9 kpl) ja troolilupia (6 kpl).

Kansallispuiston alueella metsästys on kielletty lukuun ottamatta hirven ajoa, josta on tehty kahdeksan metsästysvuokrasopimusta. Tuores-Haapion valtion alueilla hirvieläinten, pienriistan ja villisian metsästys on sallittu.

Linnansaaren kansallispuisto on yleiseksi nähtävyydeksi varattu luonnonsuojelualue, jonka tehtävänä on säilyttää alkuperäistä Suur-Saimaan järviluontoa sekä entisaikaisten maankäyttömuotojen luomia luontotyyppejä ja kulttuurimaisemaa.

Edellisen hoito- ja käyttösuunnitelman toteutuminen: pääpiirteittäin.

Linnansaaren edellinen hoito- ja käyttösuunnitelma on vuodelta 2010 (21). Tässä suunnitelmassa on hyödynnetty edellisen hoito- ja käyttösuunnitelman sisältöä.

Suunnittelualueen maankäytön, luonnon, kulttuuriympäristön, virkistyskäytön, erätalouden ja muun käytön nykytilaa on kuvattu tarkemmin hoito- ja käyttösuunnitelman lomakkeilla 1–10. Keskeisiä suojelu- ja käyttöarvoja on tarkasteltu myös alueeseen sisältyvien Natura-alueiden tila-arvioinneissa (NATA). (ks. kohta lisätietoa suunnittelusta)

II Keskeiset arvot ja uhat

Arvojen määrittely perustuu alueen nykytilan tarkasteluun, ja keskeisiksi arvoiksi on määritetty:

- Luontodirektiivin liitteen II lajit ja muut uhanalaiset lajit:
Linnansaareissa esiintyy saimaannorpan lisäksi 2 kpl luontodirektiivin liitteen II lajia sekä runsaasti uhanalaisia lajeja useista eri eliöryhmistä. Lajistoon kuuluu myös valtakunnallisia harvinaisuuksia. Linnansaari on huomattava haapalajiston esiintymisalue osana lähiseudun suurten luonnonsuojelualueiden muodostamaa kokonaisuutta. Haapajatkumon turvaaminen olisi ensiarvoisen tärkeää lajiston elinmahdollisuuksien turvaamiseksi.
- Monimuotoinen metsäluonto:
Haukiveden sisäsaariston metsät ovat puustoisilta luontotyypeiltään monimuotoisia. Luonnonmetsien määrä ja edustavuus lisääntyy alueella puuston ikääntyessä ja luonnontilaistuessa. Kehitys näkyy esimerkiksi linnustossa: vanhojen metsien lintulajien määrä on merkittävä, ja niiden osuus metsien linnustosta on entisestään kasvanut. Merkillepantavaa on lehtojen runsaus, ja metsälehmäksi esiintyy alueella melko yleisesti. Harjumetsät ja -saaret sekä pienialaiset suot monipuolistavat saariston metsäluontoa. Kallioluontotyypeistä näkyvimpiä ovat saarten rantakalliot, mutta myös saarten sisäosissa esiintyy kallioalueita.
- Perinnebiotoopit, kaskikulttuurin muovaamat perinnemaisemat ja vanhat kaskimetsät sekä lehtipuuvaltaiset vanhat metsät:
Kaskeamisen myötä kansallispuiston alueelle on muodostunut edustava kokonaisuus arvokkaita niittyjä, hakamaita, metsälaitumia ja eri-ikäisiä nuoria kaskimetsiä. Perinnemaisemaintoiminnassa valtakunnallisesti arvokkaaksi luokitellun Linnansaaren torpan kulttuurimaisema-alueen ohella edustavia hoidossa olevia perinnebiotooppeja löytyy myös mm. Ruissaaresta ja Suuri-Horkasta. Valtaosa saariston vanhoista laidunalueista on ollut hoidotta jo vuosikymmeniä, ja vanhat kaskimetsät sekä entiset metsälaitumet ovat kehittyneet lehtipuuvaltaisiksi vanhoiksi metsiksi, jotka ovat erityisen tärkeitä elinympäristöjä monille vaateliaille eri eliöryhmien lajeille. Niiden metsälinnustoon kuuluu myös uhanalaisia lajeja, kuten valkoselkätikka.
- Saimaannorppa:
Saimaannorppa on erittäin uhanalainen (EN), erityisesti suojeltava, rauhoitettu, luontodirektiivin liitteen II priorisoitu laji ja liitteen IV laji. Haukivesi on tärkeää saimaannorpan lisääntymisaluetta ja kanta alueella on vahva. Haukivesi on keskeisessä asemassa myös sijaintinsa vuoksi. Haukivedeltä norpat pääsevät liikkumaan kohti Saimaan pohjoisempia osia Joutenveden kautta sekä kohti Saimaan eteläisempiä osia. Haukivesi on yhteydessä Pihlajaveteen Hevonniemen Natura-alueen kautta.
- Järvi- ja selkävesilinnusto:
Sisämaan suurjärvilinnusto on alueella monipuolista vesi- ja loppilinnustoa. Lisäksi sääksen pesimäkanta on Linnansaaren alueen pienipiirteisessä saarimosaiikissa merkittävän suuri ja harvinaisen tiheä. Alueen järvilinnustoon lukeutuu kuusi uhanalaista ja kolme silmällä pidettävää lajia, lintudirektiivin liitteen I lajeja ja lintudirektiivin muuttolintuja järvilinnustossa esiintyy yhdeksän.

- Järviekosysteemi ja saaristomaisema:
Haukivesi kuuluu Saimaan pohjoisosan suuriin altaisiin ja on maisemakvaltaan kaudista Saimaan sisäsaaristoa. Suunnittelualueeseen kuuluva osa järvestä on pintavesien ekologiselta tilaltaan erinomaisessa kunnossa. Järviekosysteemin hyvä tila on edellytys saimaannorpan, uhanalaisten lohikalojen, järvilinnuston ja muun lajiston esiintymiselle sekä alueen käytölle. Valtaosin rakentamaton rantamaisema kallioineen ja vaihtelevine metsineen miellyttää kulkijan silmää.
- Arkeologiset kohteet:
Linnansaaren arkeologiset- ja rakennusperintökohteet kuvaavat ja säilyttävät erityisesti alueen kaskiviljelyyn ja muuhun metsänkäyttöön tukeutuneen asumisen historiaa. Kaskikulttuurin keskiössä on Linnansaaren torppa, jonka lähiympäristössä on hoidettu perinnemaisemia kaskeamalla Metsähallituksen toimesta jo yli neljännesvuosisadan ajan. Lähes vuosittain jatkunut kaskenpoltto on merkittävää elävän ja aineettoman kulttuurin ylläpitoa.
- Linnansaaren kansallispuisto on tärkeä virkistyskäyttökohde, etenkin kesäisin. Linnansaaren käyntimäärät ovat kasvusuunnassa. Niin retkeilijät kuin paikalliset ja vapaa-ajan asukkaat kalastavat, veneilevät ja melovat Haukivedellä. Saarissa retkeillään, marjastetaan ja sienestetään sekä metsästetään (hirvenajo). Talvisin aluetta halkoo retkiluistelu- ja hiihtoreitti.
- Matkailun yritystoiminta:
Linnansaaren kansallispuisto on tärkeä luontomatkailukohde ja vetovoimatekijä alueella. Alueella toimii luontomatkailupalveluja tarjoavia toimijoita. Tarjolla on yrittäjävevoinen leirintäalue palveluineen, risteilyjä, venekuljetuksia, opastettuja retkiä sekä majoitustoimintaa.

Suunnittelualueen keskeisimmiksi arvoiksi määriteltiin saimaannorppa, järviekosysteemi ja saaristomaisema, järvi- ja selkävėsilinnusto, monimuotoinen metsäluonto, kaskikulttuurin muovaamat perinnemaisemat ja metsät, luontodirektiivin luontotyypit ja lajit, kulttuuriperintö sekä virkistyskäyttö ja matkailun yritystoiminta. Uhka-analyysissä on tarkasteltu alueen eri käyttömuotojen ja toimintojen mahdollisia kielteisiä vaikutuksia suunnittelualueen keskeisiin arvoihin. Linnansaaren suunnittelualueella etenkin saimaannorpan, perinneympäristöjen ja lehtipuustoisten metsien sekä niiden lajiston suojelun tarve korostuu. Kulttuuriperintökohteden, kuten Linnansaaren torpan, säilymisen turvaaminen on yhtä lailla tärkeää.

Metsien luontoarvoja ovat heikentäneet etenkin aiemmat metsätaloustoimet, jotka näkyvät lahoppuun puuttumisena ja puustorakenteessa mm. lehtipuiden vähäisyytenä ja sitä kautta vanhasta lehtipuustosta riippuvaisten lajien elinmahdollisuuksissa. Uhkia haapajatkumolle syntyy kanadanmajavan vaikuttaessa rantojen haapoihin ja sitä kautta haapalajiston selviytymiseen, ja myös hirvet hävittävät lehtipuiden taimia alueella. Lisäksi lehtojen kuusettuminen ja paahderinteiden umpeutuminen heikentävät niille ominaisen aluskasvillisuuden elinolosuhteita. Perinnebiotoopeilla niittyjen säilyttäminen vaatii säännöllisiä niittoja ja metsälaidunten hoito laiduneläinten saatavuutta. Natura-alueella kaskeaminen, niittäminen ja laidunnus tukevat niin kulttuuriperinnön ja maiseman säilymistä kuin myös virkistyskäyttöäkin. Linnansaaren virkistys- ja luontomatkailukohteella esiintyy sesongilla ruuhkaisuutta. Riittämättömät resurssit kävijäpaineeseen nähden voivat johtaa palveluverkoston laadun ja määrän huononemiseen, kävijätyytyväisyyden alenemiseen ja yhä edelleen ruuhkautumiseen. Virkistyskäytön ja luontomatkailun kestävyuden varmistaminen sekä kulttuuriperintöarvojen säilyttäminen kohteella vaativat hyvää suunnittelua, seurantaa ja riittäviä resursseja.

Merkittävät Natura-alueen arvoja uhkaavat tekijät kohdistuvat saimaannorpan pesintään ja elinolosuhteisiin. Talviaikainen alueen monipuolinen käyttö alueella on lisääntynyt ja on häiriötekijä pesinnälle. Myös rakentamisesta vapaiden rantojen väheneminen heikentää norpan pesimismahdollisuuksia. Lisäksi karvanvaihtoaikainen häiriö on alueella kasvussa ja kaavoituksessa on sallittu lisää matkailupalvelujen rakentamista tulevaisuudessa. Samalla ilmastonmuutos ja huonot lumitalvet vaikuttavat pesintään ja sen myötä myös petoriski kasvaa. Muita uhkia saimaannorpan näkökulmasta ovat sivusaaliskuolleisuus kalaverkkoihin, Saimaan vedenpinnan säännöstely ja sattuman vaikutus populaation. Ilmastonmuutos luo uhkaa myös lintujen pesinnälle sään ääri-ilmiöiden myötä samalla, kun lisääntynyt liikkuminen alueella luo häiriöriskiä ja vieraspedot heikentävät lintujen pesimätulosta.

Järviekosysteemin tilaan vaikuttavat mm. hajakuormitus ja kaukolaskeumat, myös metsäojitusten sekä tulvien kautta. Lisäksi ilmastonmuutoksen myötä lisääntyneet talvitulvat sekä alueella lisääntynyt vapaa-ajan asuntojen käyttö voivat heikentää veden laatua. Natura-alueen läheisyydessä olevat malminetsintäkohteet voivat kaivosteollisuuteen toteutuessaan synnyttää negatiivisia vesistövaikutuksia. Vieraslajien riski on olemassa, ja jo nykyisellään täplärapu uhkaa uhanalaisten lohikalajien lisääntymismenestystä. Syväväylä lisää alueella kemikaali- tai öljyonnettomuuden riskiä.

III Tavoitteen asettelu

Suunnitelman päämäärät

Suunnitelmassa alueen hoidolle ja käytölle asetetaan seuraavat **päämäärät** ja tavoitteet (•):

Saimaannorppakannan koko alueella kasvaa ja alue säilyy kokonaisuudessaan norpan lisääntymiselle soveliaana, edistäen myös kannan vahvistumista reuna-alueilla.

- Keskeisten kohderyhmien (paikalliset ja vapaa-ajan asukkaat, matkailuyrittäjät, matkailijat, vesialueiden omistajat, kalastajat) tietoisuus saimaannorpan elinpiirin vaatimuksesta, norppaan kohdistuvista uhkista sekä norpan suojelun tavoitteista lisääntyy. Saimaannorppa nähdään myönteisenä ja vetovoimaa vahvistavana osana paikallisidentiteettiä: Norpasta ollaan ylpeitä!
- Norppakannan tiheys ja syntyvien kuuttien määrä kasvavat.
- Saimaannorpan karvanvaihtorauha on turvattu.
- Saimaannorpan pesimärauha on turvattu ja pesinnän kannalta arvokkaat luodot, pienet saaret ja muut pesimärannat on suojeltu.
- Suunnittelualueella vältytään norppien kalanpyydyskuolemilta.

Matkailun yritystoiminta on kestävä ja vastuullista.

- Kansallispuistoa hyödyntävät matkailuyrittäjät toimivat alueella kestävä luontomatkailun periaatteiden mukaisesti.
- Tunnistetaan tarvittavat sopimukset ja pidetään sopimuskanta ajan tasalla.

Alueen virkistyskäyttö ja matkailu on kestävä ja turvallista.

- Asiakkaille viestitään kansallispuiston luonto- ja kulttuuriarvoista, luonnon hyvinvointivaikutuksista sekä kestävästä virkistyskäytöstä. Virkistyskäytön kasvu alueella ohjataan kesäkaudelle, tavoite ei ole lisätä talviaikaista käyttöä.
- Kansallispuiston rakenteet ja reitit ohjaavat virkistyskäyttöä ja luontomatkailua siten, että puiston suojeltavat luonto- ja kulttuuriarvot eivät vaarannu.
- Linnansaaren palveluiden tuotannossa ja asiakasviestinnässä huomioidaan eri asiakasryhmät (esteettömyys ja yhdenvertaisuus).
- Linnansaaren torpan perinnemaisemakokonaisuuden kunnossapidosta ja esittelystä huolehditaan.
- Rakenteissa ja reiteissä huomioidaan asiakasturvallisuus.
- Virkistyskäytön vaikutuksia seurataan systemaattisesti.

Linnansaaren kulttuuriperintökohteiden arvot ovat turvattuja.

- Kulttuuriperintökohteet ovat hyvin hoidettuja ja niitä esitellään kestävästi kävijöille. Hoidon suunnitteluun ja toteutukseen on olemassa riittävät resurssit.
- Linnansaaren torpan ympäristössä ylläpidetään kaskimaisemaa sekä elävää kulttuuriperintöä kaskeamalla edelleen parin vuoden välein.

Kansallispuiston perinnebiotoopit ovat hoidossa ja niille ominaiset maisemapiirteet sekä lajisto ovat edustavia.

- Linnansaaren torpan ympäristössä ylläpidetään 1900-luvun alun kaskimaisemaa ja -luontotyyppejä polttamalla kaskea parin vuoden välein.
- Linnansaaren valtakunnallisesti arvokkaan kulttuurimaisema-alueen perinnebiotoopit säilyvät edustavina. Linnansaaren niittyjä torpan ympäristössä ja Perpulanluhdalla niitetään ja laidunnetaan vuosittain.
- Metsälaidunsaarten laidunnus jatkuu ja niiden arvo perinnemaisemina kasvaa hoidon myötä.
- Perinnemaisemien uhanalaisten lajien esiintymät säilyvät.

Saariston monimuotoiset metsäiset elinympäristöt säilyvät edustavina, lajit menestyvät ja luonnontilaistuminen etenee.

- Ikääntyviä havupuuvaltaisia metsiä kasvaa runsaasti kansallispuiston saarten karumilla kasvupaikoilla. Pääpuulajeittain tarkasteltuna mäntyvaltaiset metsät ovat alueella yleisimpiä. Lahopuusuknessio on käynnistynyt 2010-luvun voimakkaiden myrskyjen seurauksena näissä noin satavuotiaissa tai vähän vanhemmissa metsissä. Ajan kuluessa sekä lahopuusto että metsien rakenne tulevat monipuolistumaan entisestään, jolloin luonnonmetsien määrä lisääntyy ja edustavuus paranee. Jo nykyisellään on alueella nähtävissä vanhan metsän lintulajien runsastumista, ja myös muille vanhojen metsien eliöille tarjoutuu uutta elinympäristöä.
- Kansallispuistoon on sisällytetty saaria, joiden metsätalouuskäytön loppumisesta ei ole vielä kovin kauan aikaa. Niiden metsät muistuttavat vielä monin paikoin talousmetsiä puulajiston yksipuolisuudeltaan, puuston tasaikäisyydeltä ja tasaiselta tiheältä tilarakenteelta sekä vähäiseltä lahopuumäärältään. Metsänkäsittelyn päätyttyä näiden

kehittyminen luonnonmetsiksi on kovin hidasta, mutta ennallistamistoimenpiteillä voidaan antaa alkusysäys niiden muotoutumiseen kohti luonnontilaisempaa suuntaa.

- Lehtipuuvaltaisten vanhojen metsien taustalta löytyy pitkään jatkunut kulttuurivaikutus, mm. metsälaidunnus saarissa oli yleistä vielä 1900-luvun alkupuolella. Nykyisellä järeät lehtimetsät toimivat elinympäristönä valkoselkätikalle, joka kuuluu kansallispuiston keskeisiin suojeluarvoihin. Tikkametsissä viihtyy myös monia muita, elinympäristövaatimuksiltaan vaatimattomampia lintuja ja muita lajeja. Lehtipuuston uudistumisen turvaaminen kansallispuiston saarissa on pidemmällä aikavälillä tarkasteltuna ensiarvoisen tärkeää lehtimetsien lajiston kannalta.
- Linnansaaren kansallispuiston lehdot säilyvät edustavina. Metsänpohjan puolivarjoiset valaistusolosuhteet ovat edellytys eri lehtotyypeille ominaisen aluskasvillisuuden menestymiselle. Lehtojen puusto on joko lehtipuuvaltaista tai sekametsää, ja lahopusukessio on käynnistynyt. Lehdolle luontaista kuusetumista ehkäistään raivauksiin, ja samalla voidaan edesauttaa uuden lehtipuusukupolven syntymistä.
- Metsälehmäksi esiintyy kansallispuiston saarissa useimmiten muutaman puun ryhminä, vain muutamassa saarella ne muodostavat varsinaisia metsiköitä. Lähellä levinneisyytensä pohjoisrajaa kasvavien metsälehmusten elinolosuhteita parannetaan varjostavaa havupuustoa poistamalla, mikä edesauttaa myös metsälehmusten uudistumista.
- Monimuotoisuuden kannalta erityisen merkittäviä ovat järeät haavat, joiden varassa elää lukuisa joukko lajeja useista eri lajiryhmistä. Linnansaarella haapaa kasvaa yleisesti sekapuuna, mutta alueella on myös erittäin edustavia lähes puhtaita haavikoita. Haapalajisto alueella on edustavaa, ja alueen sijaitessa maantieteellisesti kohtuullisen lähellä Etelä-Suomen arvokkaimpia haapalajistokohteita on haapajatkumon turvaaminen alueella erittäin tärkeää. Haapaa ravinnokseen käyttävien kanadanmajavan ja hirven kantoihin alueella on kiinnitettävä huomiota.
- Saariston metsäluontoa monipuolistavat avoimet ja metsäiset kalliot, joita näkee etenkin rannoilla. Saarten sisäosissa kallioisia alueita on runsaasti. Harjumetsät ja -saaret sekä pienialaiset puustoiset suot ja avoimet luhdut tuovat lisää vaihtelua saariston metsäluontoon. Kuten muillakin luontotyypeillä, myös niissä on nähtävissä ihmisen toiminnan jälkiä. Suopainanteita on ojitettu aikojen saatossa ja harjumetsät ovat kasvaneet hakkuiden jälkeen luontaista tiheämmiksi.
- Uhanalaisia, huomionarvoisia ja vaatelaita lajeja useista eri eliöryhmistä esiintyy alueella runsaasti. Lajistoon kuuluu myös valtakunnallisia harvinaisuuksia. Laajan ja elinympäristöiltään monimuotoisen alueen uhanalaisten metsälajien elinympäristöt säilyvät lajeille elinkelpoisina ja tarvittaessa niitä hoidetaan kunkin lajin vaatimukset huomioiden.
- Yleisellä tasolla Linnansaaren kansallispuiston arvo osana eteläsavolaisten vanhojen metsien suojelualueiden ketjua kasvaa, ja kytkeytyminen läheisiin laajoihin luonnon-suojelualueisiin turvataan.

Järvi- ja selkävesilinnusto säilyy monipuolisena ja elinvoimaisena.

- Häiriölle alttiiden suurten petolintujen sekä vesi- ja lokkilintujen pesimärauha säilyy.
- Sääksen pesimäkanta säilyy vahvana. Saariston pienipiirteisyys mahdollistaa harvinaisen tiheän sääksikannan esiintymisen alueella.

Järviekosysteemi on laadultaan ja toiminnaltaan erinomaisessa tilassa, jolloin saimaanorpan ja muun vesieliöstön elinolosuhteet ovat turvattuja ja vesiluontotyypit edustavia. Saimaan saaristomaisema säilyy luonnontilaisena.

- Kansallispuiston maisemakuva koostuu alkuperäisestä Saimaan pohjoisosan suurjärven saaristoluonnosta sekä entisaikaisten maankäyttömuotojen luomista kulttuurimaisemista. Valtaosin rakentamaton maisema rantakallioineen säilyttää kauneutensa.
- Uhanalaisten lohikalojen elinolosuhteet ovat turvattuja. Myös muiden alueella esiintyvien luontaisten kalalajien kannat säilyvät elinvoimaisina. Alueelle levinneen täpläravun kanta on vakiintunut, eikä sen poistaminen alueelta ole mahdollista.
- Vedenlaatu Haukivedellä säilyy ekologiselta tilaltaan erinomaisena.

Vyöhykejaon keskeiset ratkaisut

Alueelle on määritelty käytön ohjaamiseksi seuraavat vyöhykkeet:

Retkeily- ja luontomatkailuvyöhyke 236,73 ha (0,9 % suunnittelualueen pinta-alasta)

Yleismääräys: Vyöhyke on retkeily- ja luontomatkailukäytön kannalta vetovoimainen alue, jonne ohjataan kävijöitä aktiivisesti opastuksella ja palvelurakenteilla. Vyöhykkeelle voidaan sijoittaa uusia palvelurakenteita ja retkeilyreittejä.

Osa-alueet:

- Linnansaaren retkeily - ja luontomatkailuvyöhyke. Vyöhykkeen tavoitteet liittyvät retkeilyyn, luontomatkailuun, nähtävyyksiin ja luontokasvatukseen kuitenkin Natura-alueen luontoarvot huomioiden. Vyöhykkeelle sijoittuu merkittävä osa suunnittelualueen vetovoimaista palvelurakenteista, mm. luontopolkuja, leirintäalue, retkisatama, laivalaituri, taukopaikkoja ja nähtävyyksiä. Suuri osa kansallispuiston kävijöistä vieraillee tässä osassa puistoa. Vyöhyke toimii suunnittelualueen virkistyskäytön ja luontomatkailun painopistealueena, jonne kävijät pääasiassa ohjataan. Vyöhykkeen nykyistä palveluvarustusta ylläpidetään ja esteettömyyttä lisätään. Esimerkiksi Linnansaaren esteettömiä rakenteita kehitetään ja viitoitusta parannetaan. Retkeily- ja luontomatkailuvyöhykkeelle on myös mahdollista lisätä palvelurakenteita, mikäli tulevaisuudessa se katsotaan tarpeelliseksi.

Syrjävyöhyke 3 053,01 ha (11,3 %)

Yleismääräys: Syrjävyöhyke on alue, jonne ei ohjata kävijöitä aktiivisesti eikä rakenneta uutta palveluvarustusta. Aluetta voidaan käyttää erikseen määriteltyjen luontaiselinkeinojen tarpeisiin ja alueen erämaaluonteeseen soveltuviin matkailupalveluihin, kuten opastettuihin retkiin. Muilla kuin luonnonsuojelualueilla vyöhykkeelle voi sijoittua myös luonnonvarojen hyödyntämiseen tähtäviä toimintoja. Syrjävyöhykkeellä liikkuminen on sallittua jokamiehenoikeuksien mukaisesti.

Osa-alueet:

- Linnansaaren syrjävyöhyke. Vyöhykkeen tavoitteena on alueen säilyttäminen rauhallisena ja erämaisena huomioiden Natura-alueen suojeluarvot. Syrjävyöhykkeelle ei lähtökohtaisesti rakenneta uutta retkeilyn palveluvarustusta. Vyöhykkeelle voidaan sijoittaa yksittäisiä, erämaista retkeilyä palvelevia reittejä ja rakenteita. Linnansaaren syrjävyöhykkeelle sijoittuu retkisatamia ympäri suunnittelualuetta. Olemassa olevien retkisatamien ylläpito on mahdollista. Syrjävyöhykkeessä on mukana valtion suojellut alueet, suojeluun varatut alueet ja yksityiset suojelualueet YSA:t, mutta ei yksityisiä vesi- ja maa-alueita.

Rajoitusvyöhyke 6 422,21 ha (23,8 %)

Yleismääräys: Vyöhyke säilyttää alueen luonnonsuojelulliset arvot liikkumis- tai muilla kävijöitä koskevilla rajoituksilla. Rajoitusvyöhykkeet toteutetaan luonnonsuojelulakiin (1096/1996) perustuvalla järjestyssäännöllä, alueen perustamissädöksellä tai yksityisten suojelualueiden rauhoituspäätöksellä. Luonnonsuojeluyistä annettu rajoitus perustuu siihen, että eläimistön tai kasvillisuuden säilyminen sitä vaatii (luonnonsuojelulaki 18 ja 24 §:t). Rajoitusvyöhykkeitä ovat myös Puolustusvoimien liikkumiskieltovyöhyke ja rajavyöhyke.

Osa-alueet:

- Linnansaaren länsirannan jäällä liikkuminen kielletty -alue. Rajoitusosalla liikkuminen on kielletty 1.1.–30.4. välisenä aikana saimaannorpan pesimärauhan säilyttämiseksi luonnonsuojelulain (9/2023) 56 §:n nojalla. Rajoitusvyöhyke toteutetaan Linnansaaren kansallispuiston alueelle annettavalla järjestyssäännöllä.
- Moottoriliikennekielto valtion vesialueella. Rajoitusosalla moottoriliikenne on kielletty 1.1.–30.4. välisenä aikana saimaannorpan pesimärauhan säilyttämiseksi. Moottoriliikennekielto toteutetaan Linnansaaren kansallispuiston alueelle annettavalla järjestyssäännöllä.
- Rajoitusvyöhyke liikkuminen kielletty. Rajoitusosalla liikkuminen on kielletty 1.1.–30.4. välisenä aikana saimaannorpan pesimärauhan säilyttämiseksi luonnonsuojelulain (9/2023) 56 §:n nojalla. Rajoitusvyöhyke toteutetaan Linnansaaren kansallispuiston alueelle annettavalla järjestyssäännöllä.
Rajoitusvyöhykkeeseen rajautuville yksityisille kiinteistöille tapahtuva, kiinteistöjen käytön kannalta välttämätön kulkeminen on sallittua liikkumista koskevien rajoitusten estämättä.

IV Toteutus ja toimenpiteet

Suunnitelmassa esitetään keskeisten arvojen turvaamiseksi ja alueen kehittämiseksi tarpeelliset toimenpiteet.

Luonnon- ja kulttuuriperinnönsuojelun toimenpiteet

Luonnonsuojelu

- Metsän ennallistaminen. Lehtipuuston uudistumisedellytyksiin kiinnitetään huomiota etenkin ennestään lehtipuuvaltaisilla alueilla, vaikka lehtipuita suositaan kaikissa kansallispuiston metsissä. Toimenpiteet ovat samoja kuin muissakin metsäisissä luontotyypeissä.
- Metsän ennallistaminen. Haapojen vapautukselle on tarvetta eri-ikäisissä haavikoissa. Jo järeytyneiden haapojen hengissä säilymistä turvataan poistamalla niiden vieressä kasvavia, varjostavia havupuita. Nuorempien haapojen tai haaparyhmien vapauttamiseksi voidaan tehdä pienaukkoja. Alikasvoskuusten poisto haavikoista vapauttaa kasvutilaa uudelle haapasukupolvelle, joka saa yleensä alkunsa juurivesoista.
- Metsän ennallistaminen. Kansallispuiston nuoremmissa metsissä ennallistamistoimenpiteitä tehdään tarpeen mukaan ja resurssien sallimissa rajoissa. Toimenpidetarpeet ilmenevät päivitysinventointien yhteydessä, esimerkiksi harjumetsissä voi olla tarpeita paahdeympäristöjen hoitamiseksi. Toimenpidelajeja ovat yleisimmin lehtipuuston vapauttamiseen tähtäävä pienaukotus tai lahopuun lisäys, mutta tarvittaessa voidaan tehdä myös hoitohakkuita tai ennallistamispolttoja.
- Avoimen perinneympäristön hoito. Niittylajiston säilyminen edustavana edellyttää niittoa ja heinäkorjuuta joka vuosi. Niittämällä ylläpidetään harvinaisten perinnebiotooppityyppien ohella perinteistä kulttuurimaisemaa Linnansaaren torpan ympäristössä.
- Avoimen perinneympäristön hoito. Perinnemaisemien ylläpitöraivauksia tarvitaan kaskialueilla, niityillä ja laitumilla määräväleihin tehtynä. Vesakkoa nousee jatkuvasta hoidosta huolimatta ja ylläpitöraivausta on tarpeen tehdä muutaman vuoden välein luontotyyppeiden edustavuuden turvaamiseksi. Ylläpitöraivaukset tukevat myös perinteisen maisemakuvan säilymistä.
- Puustoisien perinneympäristön hoito. Linnansaaren kansallispuisto on Kolin kansallispuiston ja Telkkämäen perinnetilan ohella ainoita alueita Suomessa, jossa kasketaan säännöllisesti. Kaskenpolttoperinteen ylläpito on elävää kulttuuriperintöä, ja kaskialat ovat merkityksellisiä myös kansallispuiston virkistyskäyttäjien kannalta. Kaskenpoltton käytännön osaaminen nojaa vahvasti Metsähallituksen henkilökunnan harteilla, ja osaamisen välittäminen tuleville sukupolville on varmistettava. Kaskeamisen avulla huolehditaan kaskiluontotyyppeiden ja -lajien säilymisestä. Linnansaaren kasket ovat lehtipuukaskia, toisin kuin Telkkämäellä ja Kolilla, joissa poltetaan huuhta- eli havupuukaskia. Linnansaareissa kasketaan noin joka toinen vuosi siten, että alueella olisi aina nähtävissä joko valmisteilla oleva tai juuri poltettu kaskiala. Kaskinaurista kasvatetaan näytösluontoisesti.
- Puustoisien perinneympäristön hoito. Linnansaaren kansallispuistossa laidunnetaan torpan kulttuurimaisema-alueen lisäksi kolmella metsälaidunalueella, jotka ovat Suuri- ja Pieni-Horkka, Lehtiluoto–Ruissaari ja Lamposaari. Eläimet saavat liikkua laidunalueilla vapaasti, joten varsinaisten perinnebiotooppien ohella laidunalueisiin sisältyy

myös metsiä. Laiduneläinten saatavuus hankalasti saavutettaville saarikohteille voi olla hankalaa, koska yleisen maatalouden rakennemuutoksen myötä eläintilojen määrä on vähenemässä koko maassa. Lisäksi maatalouspolitiikan linjaukset, kuten esimerkiksi CAP-ohjelman ympäristösopimusten tukiehdot ja korvaustasot, vaikuttavat merkittävästi laiduntajien kiinnostukseen laiduntaa alueilla.

- Lehtolajiston hoito. Alikasvoskuusten poistolle on tarvetta niin lehdoissa kuin tikka-metsissä. Alikasvoskena ja välikerroksessa kasvavat kuuset varjostavat maanpintaa, jolloin lehtokasvillisuus taantuu. Valkoselkätikka pystyy ruokailemaan maalahopuilla vain alueilla, joiden metsänpohja on riittävän avara ja valoisa. Alikasvoskuusten poistoa tehdään tärkeimmillä alueilla resurssien sallimissa rajoissa.
- Jalopuiden hoito. Metsälehmukset kasvavat yleensä pieninä ryhminä, ja niiden elintilan lisäämiseksi voidaan poistaa liian lähellä kasvavia havupuita. Metsälehmusten järeytyminen ja etenkin siementuotto vaatii riittävän valoisat olosuhteet. Alikasvoskuusten poistolla voidaan ehkäistä kuusettumista jo ennakoivasti. Toimenpiteitä toteutetaan resurssien mukaan.
- Muun lajin elinympäristön hoito. Toimenpidetarpeet arvioidaan lajiseurantojen tai lajistoselvitysten yhteydessä, ja toimenpiteiden suunnitteluun osallistetaan eri lajiryhmien spesialisteja.
- Muun lajin elinympäristön hoito. Sääksen pesä- ja reviiriverkoston ylläpitämiseksi on mahdollista rakentaa pesiä tukevia rakenteita. Tarvittaessa pesäpaikkojen ylläpitämiseksi pesimiskuntoisena voidaan suunnitella pieniä hoitotoimenpiteitä. Ehdotuksia tarvittavista toimenpiteistä voidaan saada esim. rengastajilta.
- Muun lajin elinympäristön hoito. Ilmastonmuutoksen negatiivisten vaikutusten lieventämiseksi ja norppakannan elpymisen tukemiseksi saimaannorpalle tehdään apukinoksia ja asennetaan keinopesiä vuosittain.
- Haitallisen lajin vähentäminen/poisto. Tehokasta ja hyvin kohdennettua ketunpyyntiä voidaan kokeilla ja selvittää sen vaikutuksia alueen petopaineeseen ja kuuttien kuolleisuuteen.
- Haitallisen lajin vähentäminen/poisto. Metsähallitus voi hakemuksesta myöntää alueelle lupia pienpetojen pyyntiin. Vesilintukantojen jatkuvasti pienentyessä pienpetojen aiheuttamia pesätuhoja on pyrittävä estämään, mistä johtuen vieraspienpetojen pyynti on erittäin kannatettavaa toimintaa ja metsästyksen yhteensovittaminen kansallispuiston muuhun käyttöön on tärkeää.
- Muu luonnonsuojelutyö. Linnansaaren kanadanmajavakanta on vahva, ja alueella on lajin kannalta runsaasti erinomaisia elinympäristöjä. Kanadanmajavat muodostavat kuitenkin suuren ongelman kansallispuistossa kaataessaan ja käyttäessään ravinnoksi haapoja, jotka ovat kriittinen elementti alueen tärkeiden suojeluarvojen kannalta. Kanadanmajavakannan tilaa on selvitetty viimeksi 2000-luvun ensimmäisellä vuosikymmenellä, ja silloin lajia myös poistettiin alueelta. Jatkotoimenpiteille on kuitenkin ilmeinen tarve. Kanadanmajavakannan nykytilan selvityksen ja kansallispuiston tärkeimpien turvattavien haavikoiden määrittelyn jälkeen pystytään arvioimaan, tarvitaanko lajin esiintymisen rajoittamiseksi metsästystä. Mikäli tähän päädytään, tulee majavanmetsästys toteuttaa saimaannorpan asettamat rajoitukset huomioiden, erikseen laadittavan suunnitelman mukaisesti.
- Luontotyyppi-inventointi (maa-alueet). Luontotyyppitiedon päivitys hallinnollisten tarpeiden mukaan ja resurssien sallimissa rajoissa. Inventointien yhteydessä saadaan ajantasaista tietoa myös toimenpidetarpeista, ja tarvittaessa toimenpiteitä voidaan

toteuttaa toimenpidesuunnittelun myötä. Tiedot tallennetaan Metsähallituksen SAKTI-kuviotietojärjestelmään.

- Sisävesiluontotyyppien inventointi. Vesiluontotyyppitiedon inventointi ja tietojen tallennus Metsähallituksen SAKTI-kuviotietojärjestelmään.
- Laji- tai lajistoinventointi. Saimaannorppakannan kokoa, poikastuottoa ja kuolleisuutta seurataan vuosittaisten pesälaskentojen ja pesäpaikkasukellusten sekä ruhojen ja photo-ID:n avulla.
- Seuranta. Sääksen osalta seurantatietoja saadaan rengastajilta, joille myönnetään rengastuslupia kansallispuiston alueella toimimiseen.
- Seuranta. Lajiesiintymien tilaa seurataan säännöllisesti. Kiireellisesti ja erityisesti suojeltavien lajien sekä direktiivilajien esiintymät tarkastetaan vuoden 2024 loppuun mennessä ja sen jälkeen noin 5–10 vuoden välein ajantasaisen tiedon ylläpitämiseksi. Muiden uhanalaisten lajien esiintymiä tarkastetaan tarpeen ja mahdollisuuksien mukaan. Seurantatiedot tallennetaan LajiGis-järjestelmään. Alkuperäisen lajiston esiintymisen turvaamiseksi vierasperäisten koristekasvien ja alueelle mahdollisesti ilmaantuvien haitallisten vieraslajiputkilokasvien kasvustot hävitetään viipymättä.
- Seuranta. Virkistyskäytön vaikutuksia kansallispuiston luontoarvoihin seurataan LAC-työkalun avulla.

Kulttuuriperinnön suojelu

- Rakennusperinnön kunnossapito. Arvokkaat rakennusperintökohteet huolletaan vuosittain ja hoito toteutetaan suunnitelmallisesti.
- Rakennusperinnön kunnostaminen ja restaurointi. Oravin Luotsitupa remontoidaan vuokrakohteeksi majoituskäyttöön. Luotsituvan ulkopuoli on jo remontoitu ja sisätiloihin remontoidaan talon henkeen sopiva vuokramajoituskohde, rakennusperinnön asiantuntijan avustuksella.
- Maisemanhoito. Säännöllistä luonnonhoitoa jatketaan.
- Kulttuuriperintökohteen seuranta. Arvokohteiden kuntoa seurataan säännöllisesti.
- Muu kulttuuriperinnön suojelu ja hoito. Kulttuuriperinnön asiantuntijoiden riittävät resurssit varmistetaan.
- Muu kulttuuriperinnön suojelu ja hoito. Kaskeamiseen varataan riittävät resurssit.

Luonnon virkistyskäytön toimenpiteet

Linnansaaren kansallispuiston retkisatamat ja pääsaaren monipuoliset palvelurakenteet mitoitetaan vastaamaan kävijöiden tarpeita. Ne tukevat myös luontomatkailuyrittäjyyttä. Yrittäjät mahdollistavat myös Linnansaaren pääsaaren saavutettavuuden päiväretkikohteena. Kansallispuiston käyntimäärät ovat maltillisia ja rauhallisessa nousutahdissa. Kansallispuiston virkistyskäyttö ja matkailu painottuvat voimakkaasti kesäkauteen ja silloinkin kohteeseen pääsee vain vesitse. Käyntimäärien määrittämisestä haastavat alueen pirstaleisuus ja se, että varsinaisia kävijälaskureita on vain pääsaarella, Linnansaarella. Käyntimäärät ovat vuosina 2018–2022 pysyneet keskimäärin 37 000 käynnissä. Poikkeuksellisesti korona-aika ei näkynyt Linnansaaren kävijämäärissä. Virkistys- ja matkailukäytön kestävyttä seurataan LAC-mittariston avulla. Kansallispuiston kestävyuden seurannan mittareissa on tällä hetkellä määritelty kestävyuden rajaksi 45 000 käyntiä.

Luonnon virkistyskäyttö ja luontomatkailu

- Luontomatkailun yhteistyösopimusten laatiminen ja ylläpito. Kansallispuistoa toiminnassaan hyödyntävien matkailuyrittäjien kanssa solmitaan luontomatkailun yhteistyösopimus, jolla sovitaan alueen ja sen palvelujen käytöstä ja markkinoimisesta Metsähallituksen kestävä luontomatkailun periaatteiden mukaisesti. Kaikilla alueen yrittäjillä on yhteistyösopimus ja vuokralaisilla vuokrasopimus.
Metsähallituksen julkaisussa "Kestävän matkailun periaatteet – Kansallispuistot, luonto- ja historiakohteet sekä maailmanperintökohteet" linjataan ja avataan Metsähallituksen kestävä matkailun linjauksia tarkemmin (28).
- Palveluvarustuksen ylläpito ja kunnostus. Valtaosa pääsaaren Sammakkoniemen palveluista on kaikkien kohderyhmien saavutettavissa, lukuun ottamatta historiallista Linnansaaren torppaa.
- Palveluvarustuksen ylläpito ja kunnostus. Rakenteiden ja reittien suunnittelu perustuu asiantuntijuuteen em. arvoihin ja rakenteiden kestävyys ja toimivuuteen liittyen.
- Palveluvarustuksen ylläpito ja kunnostus. Olemassa oleva palveluvarustus pidetään hyvässä kunnossa. Erityishuomio kestävässä, esteettömissä reiteissä ja rakenteissa.
- Muu retkeilyn tai luontomatkailun toimenpide. Alueella toimivien matkailuyrittäjien kanssa tehdään tiivistä yhteistyötä Linnansaaren kansallispuiston matkailukäytön ja saimaannorpan suojelun yhteensovittamiseksi. Erityisesti pyritään edistämään saimaannorpan pesä- ja karvanvaihtorauhaa sekä norppaturvallisten pyyntimenetelmien käyttöä kalastuksessa.

Opastus ja viestintä

- Opastusaineiston laatiminen ja ylläpito (painettu aineisto, verkkosivut). Pyritään säilyttämään lintujen pesimärauhaa ja saimaannorppien pesimä- ja karvanvaihtorauhaa aktiivisella viestinnällä ja ajantasaisella opastustiedolla.
- Opastusaineiston laatiminen ja ylläpito (painettu aineisto, verkkosivut). Ylläpidetään ajantasaisia alueella liikkujille suunnattuja karttoja (Luontoon.fi, Retkikartta ja maasto-opasteet), joista näkyvät liikkumiskiellot ja -rajoitukset. Muita keinoja norppatietoisuuden lisäämiseksi ovat esim. paikallisiin tilaisuuksiin osallistuminen, sidosryhmäyhteistyö, vapaaehtoisten pesälaskijoiden ja apukinosten tekijöiden rekrytointi sekä erävalvonnan näkyvyyden lisääminen. Vuodenkierron mukaan muistutetaan pesimä- ja karvanvaihtorauhan merkityksestä.
- Opastusaineiston laatiminen ja ylläpito (painettu aineisto, verkkosivut). Viestitään medialle, asiakkaille ja yhteistyökumppaneille uudesta järjestyssäännöstä ja erityisesti liikkumisrajoituksista. Päivitetään muuttuneet vyöhykkeet esitekarttoihin ja opastustauluihin sekä viestitään päivitetystä rajoitusalueista aktiivisesti. Pyritään lisäämään esite- ja opaskarttoihin tapoja korostaa pieniä rajoitusluotoja alueella, jotka eivät näy yksittäisinä kohteina (mm. Tikansaaren edustan luodot yhdeksi vyöhykkeeksi).
- Opastusaineiston laatiminen ja ylläpito (painettu aineisto, verkkosivut). Viestintäkanaviin laaditaan todellisuutta vastaava ennakkoinformaatio kaikesta palveluvarustuksesta, erityisesti esteettömistä palveluista. Esteettömien palveluiden viestinnässä kehitetään valtakunnallista viestintämallia. Kehitteillä myös näkörajoitteisille uusia palveluita, esim. äänitiedostot.

- Opastusaineiston laatiminen ja ylläpito (painettu aineisto, verkkosivut). Viestintäkanaaviin laaditaan todellisuutta vastaava ennakkoinformaatio kaikesta palveluvarustuksesta, erityisesti esteettömistä palveluista. Linnansaaren kansallispuiston Retkikartta-, Luontoon.fi- sekä Facebook-sivut ovat ajan tasalla. Muiden alustojen, kuten Google my business ja Visit Finlandin datahub sekä alueellisten visit-sivustojen ylläpito on kunnossa. Uusi Luontoon-sovellus otetaan käyttöön. Saimaannorppaviestintää, erityisesti talviaikaiset liikkumisrajoitukset ja moottoriveneilykieltoalueet. Retkietikettivistintä ja viestintä yrityksille.
- Opastusaineiston laatiminen ja ylläpito (painettu aineisto, verkkosivut). Vuonna 2022 luotiin norppaystävällisen matkailun pelisäännöt yhteistyössä alueen norpparisteilyjä järjestävien matkailuyritysten ja Etelä-Savon ELY-keskuksen kanssa. Ensi vaiheessa pelisäännöt luotiin nimenomaan norpparisteilyä harjoittaville yrityksille ja niitä levitetään muille alueen matkailuyrityksille ja jokamiesretkeilijöille.
- Maasto-opastusaineiston laatiminen ja ylläpito. Linnansaaren maasto-opasteiden uusinta, viitoitukset ja reittikartat kuntoon.
- Näyttelyn laatiminen/päivitys. Riihisaarella toimii Metsähallituksen ainoa asiakaspalvelupiste alueella. Vuonna 2021 rakennettu retkinäyttely (maksuton omatoimiseen perehtymiseen ja retkisuunnitteluun varattu tila Riihisaaren maksullisen näyttelyn yhteydessä) pidetään ajantasaisena ja edustavassa kunnossa, jotta se toimii kiinnostavana, houkuttelevana ja retkeilijöitä palvelevana tilana jatkossakin.
- Muu opastuksen tai viestinnän toimenpide. Viestitään vuosittain monikanavaisesti ja aktiivisesti saimaannorpan pesärauhasta ja karvanvaihtoajan merkityksestä saimaannorpalle sekä toistuvan häiriön vaikutuksista. Tuotetaan ja jaetaan materiaalia saimaannorpan huomioimiseen pesinnän aikaan talvella ja avovesiaikaan Saimaalla liikkuttaessa. Lauhoina talvina kiinnitetään erityistä huomiota viestintään, kun kuutteja on jäällä ilman pesän suojaa.

Erätalouden toimenpiteet

Metsästyskäytön muutos: Metsästys järjestetään Linnansaaren kansallispuistosta annetun lain ja luonnonsuojelulain mukaisesti (hirven ja valkohäntäpeuran ajo metsästyksen yhteydessä sallittu).

Kalastuskäytön muutos: Linnansaaren lammessa kalastus on ollut aikaisemmin kielletty. Tulevassa hoito- ja käyttösuunnitelmassa kalastus tulee olemaan lammessa sallittu liikkumiskiellon määrittelemien rajoitusten ja yhteiskalastusoikeuksien puitteissa.

Valtion maa- ja vesialueilla valvontaa suorittavat Metsähallituksen erätarkastajat.

Toimenpiteet

- Metsästyseuroille metsästysoikeuksia hirvenajoon. Linnansaari on merkittävä haapalajiston esiintymisalue. Hirvi laidunaa tehokkaasti lehtipuiden, etenkin haavan, taimia ja estää lehtipuiden uudistumista. Vuokraamalla metsästysoikeuksia hirven ajoon kansallispuiston alueella, mahdollistetaan paikallinen metsästyseuratoiminta, erityisesti hirvenmetsästyksen osalta ja näin hirvikannan säätely suunnittelualueella sekä sen ulkopuolella.

Käytön ohjauksen linjaukset ja luonnonvarojen käyttö

Maastoliikenne ja muu liikenne

Maastoliikenne lumipeitteisenä aikana. Ei muutu. Liikkuminen moottorikäyttöisillä kulkuneuvoilla on kielletty 1.1.–30.4. rajoitusvyöhykkeeseen merkityillä kansallispuistoon kuuluvilla vesialueilla. Rajoitukset eivät kuitenkaan koske kaupallisen kalastuksen tai rajoitusalueiden sisään jääville yksityisille kiinteistöille kulkemista. Rajoitusvyöhykkeellä on väylä, joka mahdollistaa sitä pitkin liikkumisen. Väylän tarkoituksena on mahdollistaa laajan moottorikeltoalueen läpi kulkeminen, virkistyskäyttö ja retkeilyreitien ylläpito. Väylällä voidaan kieltää poikkeuksellista häiriötä (mm. melua) aiheuttava liikkuminen, vaikka lähtökohtaisesti moottoriliikenne on väylällä mahdollista (esim. kelirikkoalusta koskeva ELY-keskuksen päätös Dnro ESAELY/159/2023).

Valtion suojelualueiden maastoliikenteen säätelyssä noudatetaan Metsähallituksen maastoliikenneperiaatteita (29). Maastoliikenne valtionmaalla vaatii Metsähallituksen luvan.

Maastoliikenne lumettomana aikana. Ei muutu. Valtion suojelualueiden maastoliikenteen säätelyssä noudatetaan Metsähallituksen maastoliikenneperiaatteita (29). Maastoliikenne valtionmaalla vaatii Metsähallituksen luvan.

Muu liikenne. Suunnittelualueella moottorikäyttöisillä vesikulkuneuvoilla liikkuminen on sallittu, liikkumisrajoitukset huomioiden.

Liikkuminen ja leiriytyminen

Pyöräily. Ei muutu. Pyöräily on sallittu jokamiehen oikeudella, liikkumisrajoitukset huomioiden. Sulan maan aikana Linnansaareissa on paljon kulkijoita, joten pyöräilyä ei suositella päänsaaren poluilla.

Ratsastus. Laajenee. Ratsastus kansallispuiston alueella on sallittu jokamiehen oikeudella, liikkumisrajoitukset huomioiden. Yritystoiminta harkitaan erikseen.

Koiravaljakkotoiminta. Laajenee. Koiravaljakkotoiminta on sallittu talviaikana vain rajoitusvyöhykkeeseen merkatulla liikkumisväylällä. Yritystoiminta harkitaan erikseen.

Kalliokiipeily. Kiipeily ja laskeutuminen on kansallispuistossa sallittua jokamiehen oikeudella. Pysyvien pulttien tms. kiinnittäminen edellyttää Metsähallituksen / maanomistajan suostumusta. Kallioiden harjaaminen kasvillisuuden poistamiseksi on kielletty eli jokamiehen oikeudella tapahtuva kiipeily ei oikeuta poistamaan tai vahingoittamaan kallioilta sammalta, jäkälää tai muuta kasvillisuutta.

Leiriytyminen. Ei muutu. Leiriytyminen kansallispuistossa on kielletty 1.1.–30.4. Tilapäinen leiriytyminen on sallittu 1.5.–31.12. vain Metsähallituksen tähän tarkoitukseen osoittamissa paikoissa.

Tulenteko. Ei muutu. Kansallispuiston alueella avotulen tekeminen on sallittu vain tähän tarkoitukseen osoitetuissa paikoissa käyttäen ainoastaan tarkoitukseen varattua, paikalle tuotua

puuta. Retkikeittimen käyttö on sallittu muuallakin. Avotulenteko on kokonaan kielletty metsäpalovaroituksen aikana.

Järjestetyt tapahtumat ja seuratoiminta

Muu järjestetty maastotapahtuma. Laajenee. Kansallispuiston alueelle voidaan harkinnan mukaan myöntää suostumuksia erilaisille tapahtumille. Valtion alueilla järjestettävät kokoontumislain (30/1999) mukaiset yleisötilaisuudet edellyttävät Metsähallituksen suostumusta tai lupaa. Suostumusta tai lupaa edellyttävät myös sellaiset valtion alueilla järjestettävät tilaisuudet, joista voidaan olettaa aiheutuvan vähäistä suurempaa haittaa esimerkiksi kasvillisuudelle tai muulle lajistolle. Tällaisia tapahtumia voivat olla esim. urheilu-, suunnistus- ja muut maastotapahtumat, jotka sijoittuvat kokonaan tai osin suunnittelualueelle. Talvella norpan pesimäaika 1.1.–30.4. ja alkukesäisin lintujen pesimäaikaan 31.7. asti ovat ajankohtia, jolloin tapahtumien järjestäminen vaatii erityistä harkintaa.

Luonnonvarojen käyttö

Polttopuun otto. Ei muutu. Polttopuun otto kansallispuiston alueelta on kielletty. Metsähallitus voi käyttää puustoa pienimuotoisesti palveluvarustuksen ylläpidon tarpeisiin tai myydä puuta luonnonhoitokohteilta, mikäli puuston poisvienti on tarpeen luonnonsuojellisten arvojen perusteella.

Muu käyttö

Matkailuun liittyvä yritystoiminta. Supistuu. Metsähallitus voi myöntää kansallispuiston alueelle suostumuksen matkailun yritystoiminnan harjoittamiseen, yleisötapahtumien tai maastokilpailujen järjestämiseen tai muun edellä mainittuihin verrattavan toiminnan järjestämiseen. Kansallispuistoa toiminnassaan hyödyntävien matkailuyrittäjien kanssa solmitaan luontomatkailun yhteistyösopimus, jolla sovitaan alueen ja sen palvelujen käytöstä ja markkinomisesta Metsähallituksen kestävästä luontomatkailun periaatteiden mukaisesti. Tavoitteena on, että kaikilla alueen yrittäjillä on yhteistyösopimus ja vuokralaisilla vuokrasopimus.

Muu käyttö. Ei muutu. Alueelle myönnettäviin tutkimus-, tapahtuma-, maastoliikenne- ym. lupiin liitetään tarvittaessa ohjeita, määräyksiä tai ehtoja, joilla turvataan alueen suojeluarvot. Edunvalvonnalla (mm. lausunnot) pyritään vähentämään mahdollisista maankäyttöhankkeista aiheutuvia, suojelualueisiin kohdistuvia kielteisiä vaikutuksia.

Muu käyttö. Lupia ei myönnetä veneiden säilytykseen kansallispuiston alueella.

Muu käyttö. Alueelle myönnettäviin tutkimus-, tapahtuma-, maastoliikenne- ym. lupiin liitetään tarvittaessa ohjeita, määräyksiä tai ehtoja, joilla turvataan alueen suojeluarvot. Edunvalvonnalla (mm. lausunnot) pyritään vähentämään mahdollisista maankäyttöhankkeista aiheutuvia, suojelualueisiin kohdistuvia kielteisiä vaikutuksia.

Muu käyttö. Ei muutu. Valtion moottoriliikennekieltoalueella on väylä, jolla yrittäjät ylläpitävät maksullista luistelu- ja monikäyttöreittiä (potkurit, maastopyörät, kävely). Retkiluistelua harastetaan syksyn ensijäillä ennen lumipeitteen tuloa jäätilanteen mukaan lähinnä ohjattujen

retkien muodossa sekä myöhemmin talvella Oravista Porosalmelle yrittäjien pitämää aurattua ja ylläpidettyä maksullista luistelureittiä pitkin. Varsinkin moottoroiduilla kulkuneuvoilla tapahtuva pesimäaikainen liikkuminen saimaannorpan lisääntymisalueilla voi häiritä pesintää ja lisätä kuuttien menehtymisriskiä. Tämän vuoksi retkiluistelureitin huollossa käytetään kansallispuistossa merkittyä väylää, jota voidaan hyödyntää myös puiston muissa huoltoajoissa. Retkiluistelureitin vaikutuksia saimaannorpan pesintään seurataan, ja reitin linjaus tarkistetaan vuosittain ajantasaisen pesäpaikka-aineiston perusteella.

Luontaiselinkeinot

Alueella ei harjoiteta luontaiselinkeinoja.

Metsätalous

Alueella ei ole metsätaloustoimintaa.

Metsähallituksen hallinnassa olevasta alueesta 0,00 ha on metsätalouskäytössä ja 0,00 ha rajoitetussa metsätalouskäytössä.

Käytön ohjauksen toimenpiteet ja hallinto

Suojelualueen perustamistoimet

- Suojelualueen/-eiden laajentaminen. Tuores-Haapion (nat/Metso/muu suojelukohde), Ukonsaaren (nat) ja ympäröivien pienien saarien liittämisen mahdollisuuksia kansallispuistoon selvitettävä Pohjois-Savon suojelualueiden kiinteistönmuodostamisen päivityksen yhteydessä.
- Rauhoitusmääräysten päivittäminen. Suunnittelualueen pohjoisosassa olevien, luonnonsuojelutarkoituksiin hankittujen alueiden (n. 31 ha) mahdollisen kansallispuistoon liittämisen tai luonnonsuojelualueeksi muodostamisen yhteydessä tarkasteltava, onko niille syytä asettaa liikkumisrajoituksia joko 30.4. saakka saimaannorpan tai 31.7. saakka linnuston pesimärauhan turvaamiseksi, ja liitettävä ne tarvittavin osin rajoitusalueisiin. Vastaava tarkastelu tehdään aina, jos valtion omistukseen tulee uusia alueita luonnonsuojelutarkoituksiin kansallispuistorajauksen sisäpuolelle tai sen välittömään läheisyyteen.
- Kiinteistönmuodostamistoimet. Vattuselän Hirvisaaren pään kiinteistö liitettävä kansallispuistoon osana kiinteistönmuodostusta.
- Rajojen merkintä. Linnansaaren kansallispuiston rajojen ja rajoitusosien merkintä maastoon suunniteltava saariston ominaispiirteet huomioiden. Rajoja ei ole tarkoitus avata maastoon, kuten yleensä mantereella sijaitsevilla kansallispuistoissa.

Käytön ohjaus ja maankäyttöön vaikuttaminen

- Käytön ohjaus vyöhykkeiden tai rajoitusalueiden avulla. Uhanalaiset lajit huomioidaan virkistyskäytön ja matkailun järjestämisessä alueella. Vaikutuksia uhanalaiseen lajistoon seurataan LAC-mittareiden avulla.
- Käytön ohjaus vyöhykkeiden tai rajoitusalueiden avulla. Pesimäaikaista (1.1.–30.4.) liikkumista rajoitetaan norpan pesinnän kannalta tärkeillä alueilla (valtion maat).
- Käytön ohjaus vyöhykkeiden tai rajoitusalueiden avulla. Kansallispuiston linnuston pesimärauhan turvaamiseksi aiemmin 15.7. saakka voimassa ollutta liikkumisrajoitusta jatketaan 31.7. asti turvaamaan linnuston pesintää. Heinäkuun loppuun asti yltävä rajoitusaika on linjassa muiden järviolueiden kansallispuistojen ja luonnonsuojelualueiden linnustorajoitusten kanssa.
- Järjestyssäännön laatiminen/päivitys. Karvanvaihtoaikaisen häiriön määrää seurataan ja tarvittaessa asetetaan liikkumisrajoituksia turvaamaan norppien kevätaikaista karvanvaihtoa.
- Järjestyssäännön laatiminen/päivitys. Järjestyssääntö päivitetään ja liikkumisrajoitusten rajauksia kohdennetaan saimaannorpan pesinnän kannalta tärkeille alueille. Järjestyssäännön päivityksessä huomioidaan viimeisin tieto muidenkin uhanlaisten lajien tarpeista, jota on koottu tämän suunnitelman vyöhykkeiden päivitystä varten. Järjestyssäännön päivitys tehdään hoito- ja käyttösuunnitelman linjausten mukaisesti.
- Valvonta (mm. erävalvonta). Säännöllistä erävalvontaa etenkin talviaikana keskittyen erityisesti moottoriliikenne- ja maihinnousukieltojen noudattamisen valvontaan.
- Valvonta (mm. erävalvonta). Kalastuksentralvojat kiinnittävät erityistä huomiota pyydysten norppaturvallisuuteen. Erävalvonnan näkyvyyttä suunnittelualueella pyritään lisäämään. Erävalvonta on luonteeltaan ennaltaehkäisevää.
- Edunvalvonta. Edunvalvonnassa (esim. kaavoitus, lausunnot ja sidosryhmäyhteistyö) turvataan saimaannorpan elinolosuhteet sekä viestitään aktiivisesti norppakannan tilasta, uhista ja suojelutoimista sekä huomioidaan tärkeimmät linnuston pesimäalueet. Lisäksi edunvalvonnassa kiinnitetään huomiota kansallispuiston välittömässä lähiympäristössä tapahtuvien hankkeiden (mm. tuulivoima) vaikutuksiin alueen maisemakuvaan.
- Edunvalvonta. Edunvalvonta (mm. lausunnot ja sidosryhmäyhteistyö) vesien tilaan mahdollisesti vaikuttavien hankkeiden yhteydessä (teollisuus, malminetsintä, matkailurakentaminen jne.). Pyritään vähentämään suojelualueisiin ja vesistöihin kohdistuvia kielteisiä vaikutuksia.
- Edunvalvonta. Opastavalla valvonnalla ohjataan vesillä tapahtuvaa liikkumista ja virkistyskäyttöä huomioimaan pesimärauhan säilyminen.
- Edunvalvonta. Edistetään sidosryhmätyöskentelyssä Linnansaaren kansallispuiston yhteyneisyyttä lähiseudun laajoihin luonnonsuojelualueisiin ja kiinnitetään huomiota ekologisten yhteysverkostojen toimivuuteen.
- Sidoryhmäyhteistyö (ml. yhteistyö maanomistajien kanssa). Metsähallituksen, ELY-keskuksen ja matkailuyrittäjien kanssa yhdessä tehtyjä Norppaystävällisen matkailun pelisääntöjä tuodaan esille ja niihin liittyvää materiaalia tuotetaan sekä jaetaan parantamaan norppien huomioon ottamista erityisesti pesimäaikana ja karvanvaihtoaikana.
- Sidoryhmäyhteistyö (ml. yhteistyö maanomistajien kanssa). Norppaturvallisesta kalastuksesta viestitään Saimaannorpan suojelun strategian ja toimenpidesuunnitelman periaatteiden ja ohjeistusten mukaisesti. Paikallisten kalastajien, mökkiläisten,

matkailuyrittäjien ja matkailijoiden tietoisuutta norpalle turvallisista kalanpyydyksistä pyritään lisäämään. Osallistutaan norppaturvallisten kalanpyydysten kehitystyöhön.

- Muu käytön ohjauksen toimenpide. Seurataan vesiliikennevälineiden (esim. vesijettien) käytöstä syntyvän häiriön määrää alueella ja selvitetään kohdistettujen käyttö- ja tai nopeusrajoitusten tarvetta tulevaisuudessa.
- Muu käytön ohjauksen toimenpide. Öljyvahinkoihin ja kemikaalionnettomuuksiin varautumiseen olemassa olevien toimintatapaohjeistusten ylläpitoon osallistuminen.

Muu rakennuskanta

- Muun rakennuksen vuokraus/omaan käyttöönotto. Hirvisaaren pään rakennukset ovat käytössä maastotukikohtana viranomaiskäytössä toistaiseksi niin pitkään kuin rakennusten kunto sallii. Saaren pää on tästä syystä määritetty vyöhykejaossa syrjävyöhykkeeksi. Rakennusten kohtalo tulee tulevaisuudessa ratkaista ja vyöhykejako tarkastella seuraavan kerran hoito- ja käyttösuunnitelmaa päivitettäessä.
- Muun rakennuskannan inventointi. Linnansaaren Natura-alueen rakennuskannasta tehdään selvitys ja toimenpidesuunnitelma rakennusten kunnon ja tulevan kohtalon määrittämiseksi. Alueella sijaitsee yhteensä useita kymmeniä rakennuksia kansallispuistoon kuuluvilla ja myös suojeluun varatuilla saarilla. Rakennusten purkaminen vaatii sitä edeltävät lepakkoinventoinnit. Osa näiden rakennusten lepakkotilannetta inventoitiin kesällä 2022 järjestetyllä lepakkoleirillä.

V Ympäristövaikutusten arviointi

Hoito- ja käyttösuunnitelmassa asetettujen tavoitteiden ja toimenpiteiden vaikutukset luontodirektiivin luontotyyppeihin ja lajeihin on arvioitu suunnitelmaa laadittaessa ja ne esitetään perusteluineen taulukkomuodossa. Suunnitelman tarkoituksena on kohdealueen luonnonarvojen ja lajiston elinolosuhteiden turvaaminen ja parantaminen, joten siihen ei lähtökohtaisesti sisällytetä toimenpiteitä, jotka heikentäisivät kohteen suojelun perustana olevia luonnonarvoja. Esitetyillä toimenpiteillä ei arvioida olevan merkittäviä haitallisia vaikutuksia Linnansaaren Natura-alueen suojeluperusteisiin eikä luonnonsuojelulain (9/2023) 35 §:n mukaista Natura-vaikutusten arviointia ole katsottu tarpeelliseksi tässä tapauksessa. Suunnitelmassa esitetyillä toimenpiteillä tai linjauksilla ei ole ennakoitavissa merkittäviä muutoksia tai haitallisia vaikutuksia alueen suojelun perusteena olevien Natura 2000 -luontotyyppien ja Natura 2000 -lajiston tilaan. Esitetyt toimenpiteet ennemminkin edistävät luontotyyppien ja -lajien säilymistä sekä estävät niiden heikkenemistä ja niihin kohdistuvia haitallisia vaikutuksia.

Merkittäviä lisäyksiä palveluvarustukseen tai reitteihin ei ole suunnitelman linjauksissa tulossa, vaan ylläpidetään olemassa olevaa ja parannetaan esteettömyyttä kohteella. Hoito- ja käyttösuunnitelman välitarkastelu tehdään 5–6 vuoden päästä suunnitelman hyväksymisestä. Siinä arvioidaan suunnitelman tavoitteiden ja toimenpiteiden toteutumista kestävyys- ja mahdollisten olosuhteiden muutosten näkökulmasta. Tässä yhteydessä päätetään myös suunnitelman päivittämisestä kokonaan tai osittain seuraavan 10–15 vuoden kuluttua.

Taulukkoon kirjattujen vaikuttavuusmittarien avulla seurataan, missä määrin suunnitelmassa asetetut päämäärät ja tavoitteet saavutetaan. Osa mittareista on LAC-mittareita, joiden avulla virkistys- ja matkailutoiminnan haittavaikutuksia pystytään ennakoimaan, tunnistamaan ja tarvittaessa tehdään korjaavia toimenpiteitä. LAC-kestävyydenseurantajärjestelmällä arvioidaan luontomatkailun ympäristövaikutuksia Metsähallituksen suojelualueilla. LAC-mittareiden lisäksi Linnansaaren Natura-alueen hoito- ja käyttösuunnitelman vaikuttavuuden seurannan mittareina luontoarvoista käytetään saimaannorpan osalta kannan koon ja syntyvien kuuttien määrää sekä ennen vierotusta kuolleiden kuuttien osuutta. Lisäksi seurataan vesiluontotyyppien inventoinnin kattavuutta, perinnebiotooppien laidunnuksen ja niittokohteiden pinta-alan suuruutta sekä selkälökkien parimäärää.

Hoito- ja käyttösuunnitelmaan kirjatulla toimenpiteillä säilytetään ja parannetaan luontotyyppien ja lajien tilaa. Eri toimenpiteiden vaikuttavuutta ja kestävyyttä seurataan jatkuvasti erillisen mittariston avulla. Suunnittelualueella esiintyvistä luontodirektiivin luontotyypeistä Linnansaaren Natura-alueen suojeluperusteina ovat luonnonmetsät, lehdot, silikaattikalliot, kallioiden pioneerikasvillisuus, runsaslajiset kuivat ja tuoreet niityt sekä hakamaat ja kaskilaitumet. Hoito- ja käyttösuunnitelmaan kirjattujen toimenpiteiden toteuttamisen tavoitteena on edistää näiden luontotyyppien säilymistä ja parantaa pitkällä aikavälillä niiden edustavuutta. Suunnitelmassa esitettyjen toimenpiteiden toteuttamisella ei ole heikentäviä vaikutuksia Natura-alueella esiintyvien luontodirektiivin luontotyyppien tilaan. Yksityisillä luonnonsuojelualueilla rauhoitussäädökset ja muilla yksityisalueilla kunkin kohteen toteutustavan mukainen Natura-arvojen huomioonottaminen mm. metsänhoidossa, lupamenettelyssä ja muussa maankäytön suunnittelussa turvaavat Natura-luontotyyppien säilymistä.

Linnansaaren Natura-alueen merkittävä suojeluperuste on luontodirektiivin liitteen II priorisoitu ja liitteen IV laji saimaannorppa. Suunnitelmaan kirjatulla toimenpiteillä pyritään turvaamaan saimaannorpan pesimärauhaa ja lisäämään viestinnän keinoin tietoisuutta norpan elinpiiriin vaatimuksista, siihen kohdistuvista uhkista sekä norpan suojelun tavoitteista. Suunnitelman tavoitteiden täyttymisen ja toimenpiteiden toteuttamisen voidaan olettaa vaikuttavan suotuisasti saimaannorppakannan kehitykseen Natura-alueella. Kaikki tämän suunnitelman toimenpiteet ovat sellaisia, ettei niillä ole kielteisiä vaikutuksia saimaannorpan esiintymiseen alueella. Positiivisia vaikutuksia syntyy mm. apukinosten ja keinopesien käytöstä, saimaannorppakannan seurannasta, norppaturvallisten kalastusmenetelmien käytöstä, ja paikallisten vapaaehtoisten osallistuminen sitouttaa paikallisia norpan suojeluun. Liikkumisrajoitukset saimaannorpan pesimäaikaan turvaavat pesinnän onnistumista ja norppakannan kasvua, ja erävalvonta tukee niiden käytännön toteutumista. Norppaystävällisen matkailun periaatteiden noudattaminen ja niistä viestiminen auttaa toimimaan yhteistyössä kestävästi ja vastuullisesti saimaannorpan osalta, mikä vähentää norppien pesimä- ja karvanvaihtoaikeista häirintää.

Muiden Natura-luontotyyppien ja -lajien säilymistä edistävät ennallistaminen ja luonnonhoidon sekä perinnebiotooppien hoitotoimenpiteet. Haapajatkumon säilymistä tuetaan hirvien metsästyksellä, jolla voidaan vaikuttaa suoraan kansallispuiston arvokkaimpien haavikoiden säilymiseen. Kanadanmajavan ja haitallisten vierasperäisten kasvien poistamisen tarve arvioidaan erikseen. Suunnitelmaan on kirjattu myös vesiluontotyyppien tarkemmat inventoinnit ja vesiluonnonsuojelu edunvalvonnan keinoin. Sisävesiluontotyyppien tietotarpeet on tunnistettu koko maan tasolla. Tiedot alueen lajistosta pidetään ajantasaisina suojeluarvojen tilan arvioimiseksi luotettavasti. Esiintymätarkastusten yhteydessä selviävät myös mahdolliset toimenpidetarpeet, joita tarvitaan esiintymien säilymistä turvaamiseksi. Pienpetojen metsästy-

vähentää lintujen pesintämenetyksiä, ja mahdollinen ketun metsästys voi vähentää saimaannorpan kuutteihin kohdistuvaa saalistuspainetta. Linnuston pesimäaikaisen rauhoituksen pidentäminen 31.7. asti parantaa pesintöjen onnistumismahdollisuutta. Linnunpoikaset voivat hyödyntää pidempään pesää suojaisana levähdyspaikkanaan.

Kestävään luontomatkailuun panostaminen tukee kohteen luontoarvojen säilymistä ja sopimuksellinen yhteistyö alueen matkailuyrittäjien kanssa auttaa toimimaan laadukkaassa yhteistyössä kestävästi ja vastuullisesti. Toimivalla opastusviestinnällä kävijöiden aiheuttama häiriö ja kulutus saadaan rajattua suurimmaksi osaksi tietyille, kestävimille kohteille. Näin puiston herkille luontokohteille ja rauhallisemmille alueille kohdistuu mahdollisimman vähän häiriötä. Hyvällä opastuksella ja selkeällä viitoituksella kävijöiden ymmärrys luonnossa liikkumisen säännöistä lisääntyy. Aktiivisen viestinnän keinoin tieto sallituista, rajoitetuista ja kielletyistä toimista kasvaa.

Lajien suojelu ja luonnonhoito- ja ennallistamistoimet tukevat tulevaisuudessa ilmastonmuutokseen sopeutumista. Toimet pyritään kohdentamaan ja toteutetaan niin, että ne edistävät myös luonnon monimuotoisuutta, joka on vahvasti linkittynyt ilmastonmuutokseen. Ilmaston lämpenemisen synnyttämiä muutoksia järviökosysteemissä ja kohteen talviolosuhteissa on ollut havaittavissa jo vuosia. Elinympäristöjen ja luontotyyppien kytkeytyneisyys on tulevaisuudessa aiempaa tärkeämpää luonnon monimuotoisuuden turvaamisen kannalta. Edunvalvonalla turvataan kansallispuiston kytkeytyneisyyttä ympäröiviin suojelualueisiin ja näin mahdollistetaan lajien selviytymisen mahdollisuuksia. Joustavilla suojelu- ja hoitotoimilla varaudutaan alueen muuttuviin olosuhteisiin. Konkreettisia suojelutoimia tehdään mm. vähentämällä lauhojen talvien saimaannorpalle aiheuttamaa poikaskuolleisuutta apukinosten ja keinopesien avulla. Mahdollisimman nopean saimaannorppakannan kasvun turvaaminen on tärkein keino mahdollistaa sen sopeutuminen muuttuvaan ympäristöön. Saimaan alueella on havaittu, että vedet tummenevat ja nuhraantuvat esimerkiksi valunnan lisääntymisen ja lumipeitteen vähenemisen myötä, mistä syystä toimenpiteiksi kirjatut vesiluontotyyppien inventoinnit ovat hyvin ajankohtaisia ja tärkeitä. Ilmastonmuutoksen vaikutuksille herkkiä Linnansaaren torpan tilan perinnebiotooppeja ja metsälaitumia hoidetaan umpeenkasvun estämiseksi. Luonnonhoidossa torjutaan haitallisten vieraslajien leviämistä.

Ilmastonmuutoksen aikaansaamat vaihtelut lumi- ja jäätilanteessa vaikuttavat virkistyskäytön suunnitteluun. Reittien ja rakenteiden kunnostuksessa ja rakentamisessa käytetään ratkaisuja, jotka ovat pitkäikäisiä ja kestäviä – ja siten myös ilmastoystävällisiä. Taukopaikkarakenteet toteutetaan niin, että polttopuun kulutusta saadaan vähennettyä ja jätehuolto toteutettua mahdollisimman vähän ympäristöä kuormittavasti. Ilmastonmuutokseen sopeutumisen keino on myös jo toteutettu kesäaikaiseen huoltoon siirtyminen ja huoltovälien pidentäminen, jolloin huollon aiheuttaman liikkumisen päästöt vähenevät. Muuttuviin olosuhteisiin sopeutuvia käytön ohjauksen ja huollon ratkaisuja pyritään ottamaan puistossa käyttöön. Esimerkiksi kulttuuriperintökohteiden rakennukset voivat kärsiä ilmastonmuutoksen vaikutuksista vähentyvän tuulettumisen ja hirsien lisääntyvän kastumisen myötä, mistä syystä rakennusten ympäristöt tulisi pyrkiä pitämään avoimena. Myös ilmastonmuutoksen välillisiä vaikutuksia (esim. veneilykauden pidentymistä) virkistyskäytön trendeihin on suositeltavaa seurata. Ilmastonmuutoksen hillintään ja sopeutumiseen liittyvän tutkimustiedon ja teknologian kehityksen seuranta ja huomiointi toiminnan kehittämisessä on tärkeää.

Ilmastonmuutoksen vaikutuksiin alueella pyritään vastaamaan myös asiakas ja sidosryhmäviestinnän keinoin. Viestitään aktiivisesti retkietiketistä ja avotulenteosta etenkin metsäpalo-varoituksen aikaan mahdollisesti lisääntyvien maastopalojen välttämiseksi sekä huomioidaan planetaarisen terveyden näkökulmat viestinnässä. Kansallispuiston saavutettavuutta julkisilla kulkuvälineillä pyritään lisäämään yhdessä sidosryhmien kanssa yksityisautoilun vähentämiseksi. Kansallispuistossa toimitaan Metsähallituksen ilmasto-ohjelman (30) mukaisesti. Ohjelma auttaa hillitsemään ilmastonmuutosta ja varautumaan ilmastonmuutoksen myötä muuttuviin olosuhteisiin sekä luonnossa että taloudellisessa ja sosiaalisessa toimintaympäristössä.

VI Suunnitelman seuranta

Suunnitelman seuranta toteutetaan osana laajempaa suojelualueiden tilan seuranta, ja siinä käytetään Metsähallituksessa hyväksytyjä mittareita. Virkistyskäytön ja luontomatkailun ympäristövaikutuksia arvioidaan myös menetelmällä, joka perustuu hyväksyttävän muutoksen rajan (Limits of Acceptable Change, LAC) määrittämiseen. Hoito- ja käyttösuunnitelman osalta seurataan suunnittelun alueen yleisen tilan lisäksi suunnitelmassa esitettyjen tavoitteiden ja toimenpiteiden toteutumista sekä suunnitelman vaikuttavuutta. Joitakin mittareita seurataan vuosittain. Laajemmin suunnitelman tavoitteiden ja toimenpiteiden toteutumista sekä suunnitelman vaikuttavuutta eli suunnitelmassa asetettujen päämäärien toteutumista arvioidaan määrääjain, noin viiden vuoden välein. Samassa yhteydessä päätetään myös suunnitelman päivittämisestä kokonaan tai osittain.

Osallistaminen

Hoito- ja käyttösuunnittelu on Metsähallituksen sekä ympäristöhallinnon periaatteiden mukaista osallistavaa suunnittelua. Osallistumistilaisuuksia ja palautemahdollisuuksia järjestetään koko suunnitteluprosessin ajan. Tavoitteena on saada mahdollisimman paljon tietoa, taitoa sekä näkemyksiä pohjaksi hoidon ja käytön ratkaisuille. Keskustelun avulla pyritään saamaan tavoitteille ja toiminnalle yleinen hyväksyntä sekä luomaan pysyvä yhteistyö ja vuorovaikutus eri toimijoiden kesken.

Keskeisistä sidosryhmistä koottiin yhteistyöryhmä tuomaan erilaisia tarpeita ja näkemyksiä suunnittelun alueen hoitoon ja käyttöön liittyen. Yhteistyöryhmän jäseniä olivat Savonlinnan kaupunki, Rantasalmen kunta, Etelä-Savon ELY-keskus, Etelä-Savon maakuntaliitto, Suomen luonnonsuojeluliiton Etelä-Savon piiri, Järvi-Suomen kylät ry, Haukiveden kalatalousalue, Janilan, Pohjois-Haukiveden, Haukiniemen, Pyyvilän ja Haukiveden osakaskunnat, Savonlinnan, Rantasalmen ja Etelä-Soisalalon riistahoitoyhdistykset, Saimaa Holiday Oravi ja Järvisydän. Yhteistyöryhmä kokoontui viisi kertaa, jolloin suunnitelman sisältöjä käsiteltiin vaiheittain. Lisäksi kansallispuiston yhteistyöryhtäjille järjestettiin etäwebinaari yhteistyössä Luonto-Saimaa-hankkeen kanssa, missä sai kertoa toiveitaan kansallispuiston kehittämisestä työpajassa.

Suunnittelun aloittamisesta ja osallistumismahdollisuuksista tiedotettiin eri kanavissa alkuvuodesta 2022. Kansalaisia osallistettiin karttakyselyn avulla kesällä 2022, jolloin kysely oli avoinna 1.7.–15.8. Suunnitelmien luonnosvaiheessa järjestetystä yleisötilaisuudesta 2.5.2023

tiedotettiin mediatiedotteella, lehti-ilmoituksella ja suorilla kutsuilla. Lisäksi kaikilla kiinnostuneilla oli mahdollista antaa suunnitteluun ehdotuksia ja palautetta puhelimitse, sähköpostitse ja kirjeitse.

Osallistamisen kautta saatiin tärkeää kokemuksellista tietoa Linnansaaren kansallispuiston kehittämiseksi. Metsähallitus kiittää kaikkia hoidon ja käytön suunnitteluun osallistuneita. Eri tarpeita pyritään yhteensovittamaan kestäväällä tavalla, puiston suojelu- ja käyttöarvot huomioiden.

Vahvistaminen

Metsähallituksen hallinnassa olevien alueiden osalta suunnitelman vahvistaa Metsähallituksen Luontopalvelujen aluejohtaja.

Lisätietoa suunnittelusta

Projektipäällikkö prosessin alussa oli Mari Eskelinen ja myöhemmin Meeri Koivuniemi. Suunnitelma laaditaan yhdessä Koloveden kansallispuiston hoito- ja käyttösuunnitelman kanssa osana Yhteinen Saimaannorppamme LIFE -hanketta. Hoito- ja käyttösuunnitelman valmisteleeseen projektiryhmään kuuluivat Mervi Niiranen, Petri Silvennoinen, Miina Auttila, Tanja Tenhunen, Kristiina Nyholm, Sanna-Kaisa Rautio, Leo Parkkonen, Eetu Karhunen, Samuli Karpinen, Teemu Rintala, Anni Rautio, Raisa Tiilikainen ja Jari Ilmonen Metsähallituksesta. Suunnittelun tukena on lisäksi toiminut paikallisista toimijoista koostunut yhteistyöryhmä.

Koko hoito- ja käyttösuunnitelma löytyy sijainnista <https://www.metsa.fi/projekti/linnansaaren-kansallispuiston-hoidon-ja-kayton-suunnittelu/>, tai sen saa pyytämällä Metsähallituksen kirjaamosta kirjaamo(at)metsa.fi.